

УДК 172:124.5

ГЕНЕАЛОГІЯ ФЕНОМЕНА ДОВІРИ: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ЕКСКУРС

Оксана Кожем'якіна

*Черкаський державний технологічний університет
бул. Шевченка, 460, м. Черкаси, 18006, Україна
oksniko@ukr.net*

В статті здійснено концептуальний аналіз історико-філософських джерел становлення філософії довіри. Звернено увагу на суперечливість онтологічних, епістемологічних та аксіологічних вимірів відносин довіри у соціальній взаємодії. Відзначено, що хоча дотично поняття довіри розглядається в контексті становлення та еволюції ідей соціальної моралі, громадянського суспільства та правової держави, загалом спостерігається доволі слабка концептуалізація довіри в історії філософської думки. Зважаючи на універсальність та неоднозначність феномена довіри, розглянуто особливості історико-філософських експлікацій довіри в аспекті етичного, теологічного, політологічного, правового підходів. Запропонований методологічний ракурс генеалогії фіксує не лише окреслення концептуальних витоків довіри, а й виявляє «антиномії довіри», явні та приховані чинники соціальної діяльності, спрямовуючи критичне смислове розкриття амбівалентних проявів та ефектів довіри.

Ключові слова: довіра, віра, підозра, авторитет, свобода, моральна належність, громадянське суспільство, імператив.

Зростання ролі довіри в сучасному світі обумовлене суттєвими змінами, що спричинені системним ускладненням, рольовою диференціацією, глобалізаційними тенденціями, хвилями демократизації тощо. Предметом спеціальних наукових розвідок довіра стає порівняно нещодавно, в середині ХХ століття, але як динамічне та суперечливе соціокультурне явище довіра має певні історичні тенденції розвитку, стосуючись проблем соціального узгодження, взаємної відповідальності, солідарності, дієвості та ефективності влади, тривалих мереж продуктивної взаємодії. Поступово в наукових дискусіях щодо значущості довіри відбувається перехід від зачарування та наділення довіри універсальними властивостями як умови злагодженого функціонування суспільства до усвідомлення необхідності врахування усіх наслідків довіри, встановлення міри довіри та інституалізації недовіри як однієї з форм суспільного контролю.

Прикметно, що довіра як своєрідний атрибут сучасності стає об'єктом наукової зацікавленості дослідників, які вивчають цивілізаційні та глобалізаційні зміни (Ф. Фукуяма, Е. Гідденс, Н. Луман, П. Штомпка), що свідчить про активне включення проблематики довіри в сучасний науковий дискурс. Історико-філософський ракурс аналізу феномена довіри виявляється у дослідницьких стратегіях концептуалізації довіри як моральної категорії в

аспекти відкритості, передання повноважень та інтегративного компонента соціального капіталу (А. Селігмен, Ш. Айзенштадт, А. Байєр, Р. Хардін, Б. Барбер, П. Дасгупта, Т. Ямагіші, Е. Усланер, В. Візгін). Слід відзначити наукові розвідки щодо еволюції довіри А. Селігмена, який досліджує питання репрезентації довіри в контексті дискурсу публічного та приватного [10], а також гендерно-нормативну концепцію довіри А. Байєр щодо аналізу становлення моральних аспектів упередженості та підстав дотримання зобов'язань [13]. Відтак проблема довіри як однієї з виразних рис сучасності потребує спеціального теоретичного аналізу та окреслення витоків сучасних рефлексій довіри. Потреба виявлення «підстав» довіри зумовлює застосування саме ціннісно-генеалогічного підходу, що дає змогу «вхопити» історичне підґрунтя значущих детермінант довіри та визначити форми її втілення з урахуванням кризових тенденцій довіри.

Тому метою даної праці є здійснення концептуального аналізу історико-філософських джерел філософії довіри, звертаючи увагу на суперечливість онтологічних, епістемологічних та аксіологічних контекстів відносин довіри у соціальній взаємодії.

Сучасний інститут довіри виникає зі структур, що формувалися протягом досить тривалого часу, породжених боротьбою інтересів, потреб, бажань та пошуком шляхів і способів їх узгодження. Як зазначає Дж. Хоскінг, питання про те, чому люди довіряють одне одному, а іноді не довіряють, є життєво важливим для будь-якої країни і всього світу в цілому, оскільки довіра є дієвим механізмом органічної підтримки миру та стабільності. Досліджуючи історичні особливості розвитку різних країн, вчений доходить висновку, що корені довіри лежать ще в традиційному суспільстві, в якому селянські общини були пов'язані між собою «круговою порукою» та «взаємною відповідальністю», що сприяло формуванню звички взаємодопомоги та раціонального розрахунку сприяння зростанню добробуту всіх господарств [12].

В історико-філософському ракурсі феномен довіри постає в контексті аналізу інших, близьких довірі категорій (віри, достовірності, відповідальності, авторитету, солідарності, справедливості, спільного блага тощо) переважно з позицій етичного, теологічного та політологічного підходів, а також в контексті протилежних довірі феноменів (підозри, недовіри, соціальної деструкції, ресентименту, цинізму тощо), не постаючи предметом спеціальних досліджень. Дотично поняття довіри розглядається в контексті становлення ідей громадянського суспільства та правової держави, але загалом спостерігається доволі слабка концептуалізація довіри в історії філософської думки. В контексті нашого дослідження видається перспективним аналіз проблематики пошуку підстав моральних очікувань як дотримання зобов'язань в етосах турботи, обов'язку, відповідальності, зумовлюючи своєю чергою проблему критеріїв зовнішніх та внутрішніх детермінант гарантування нормативної поведінки.

Зокрема, одна з послідовних дослідниць філософських аспектів довіри та недовіри А. Байєр з подивом відзначає доволі слабку лінію дослідження довіри в історико-філософському аспекті, водночас вибудовуючи власну концепцію моральної філософії шляхом розробки гендерних аспектів моральної теорії довіри [13]. Виявляючи детермінанти чоловічих та жіночих мотивів в еволюції моральних теорій, А. Байєр визначає як маскулітні моральні мотиви етос зобов'язання, як фемінітні мотиви – етос любові та піклування. Стратегічною альтернативою їх органічного взаємодоповнення пропонується етос довіри, що долає розриви між зобов'язанням та турботою, між розумом та почуттями, надаючи довірі

додаткових ціннісних переваг у перспективах ризикових взаємодій шляхом гармонізації справедливості та піклування [13]. Загалом А. Байер наполягає на концептуалізації довіри як ризикової та здатної до саморегуляції соціальної та моральної чесноти, що включає в себе почуття, переконання та наміри, спрямованість яких остаточно невідома.

Відтак довіра як складне та неоднозначне явище потребує виявлення глибинних джерел нормативної поведінки, зважаючи на розмаїття філософських концепцій щодо трактування підстав доброї волі, дотримання зобов'язань, співвідношення суцього та належного, моральних інтуїції етики Ближнього та Дальнього, потреби у зовнішніх авторитетах (Бога, батька, майстра, експерта тощо) та автономії суб'єкта в дослідницькому фокусі аксіології соціальної надійності, інтегративності та спільного блага. Окремий ракурс аналізу довіри передбачає врахування інтенцій епістемологічного характеру як довіри до слів та можливості покладання на думку Іншого, що виокремлює в довірі питання герменевтики достовірності не лише в контексті моралістичних очікувань намірів, а й комунікативної компетентності в цілому.

Вже у працях Конфуція та Аристотеля довіра як благонадійність розглядається в ряду чеснот, що мають соціальну природу та сприяють встановленню суспільної гармонії. В етиці Аристотеля довіра є частиною етики добродієвості, орієнтуючи на благо цілого, а також постаючи необхідною умовою встановлення відносин дружби та симпатії. В етичній концепції Аристотеля довіру розглянуто в контексті благоорієнтованої дії, а також аналізу чеснотних підстав дружніх відносин з ідеєю підкріплення довіри спільними інтересами, взаємністю та свободою свідомого вибору [2].

Загалом в понятті довіри в сенсі інтенцій відвертості, відкритості та душевної близькості акцентуються такі якості, як чесність, вірність домовленостям, прагнення дотримуватись даного слова, зумовлюючи в цілому позитивно спрямоване ціннісно-нормативне підґрунтя довіри та її зобов'язувальну природу, що закріплено в звичаях та з часом набуває нових форм. Механізм довіри зазнає суттєвих змін, виходячи на рівень генералізації внаслідок розпаду примордіальних зв'язків, заснованих на родинній та дружній відданості. Як зазначає А. Селігмен, довіра, що проблематизується як феномен, який позначає можливість відхилення від ролей та відкриті простори рольових очікувань, може з'явитися лише в найпізнішому типі суспільств, що об'єднуються органічними формами солідарності, при якій взаємозобов'язання є наслідком існуючих договірних відносин між членами суспільства, а не їх статусу [10, с. 36].

Середньовічна філософська традиція пропонує аналіз епістемологічних аспектів довіри як основи християнської духовності у щільному зв'язку з поняттями віри, розуміння, авторитету, зокрема, в контексті співвідношення повсякденної мудрості та релігійної віри, а також розрізнення у вірі-довірі змісту віри та акту віри. Як безумовна переконаність постає віра-довіра, що базується на цілковитому авторитеті Бога та безумовній довірі до Його мудрості. Т. Аквінський розглядає довіру як пізнавальний акт розумної волі, що бажає загального блага, у співвідношенні з категоріями віри (віри волі та віри розуму), упевненості та надії. Каузальність в детермінації довіри вірою розглядається як рух бажання, що ініціюється знанням як наслідком. Довіра як динамічне бажання, у виразненні в переконливому очікуванні можливостей його задоволення в майбутньому, потребує попередньо віри як пізної причини [1, с. 473-474]. Особливим аспектом теологічного аналізу довіри є розуміння довіри як визнання вищого авторитету Бога, передання себе

Йому на основі довіри до Його любові, турботи та терпіння, що й знаходить своє вираження у перенесенні відношення до Бога на злагоджені взаємовідносини у суспільстві.

Потреба у пошуку нових підстав та стандартів солідарності у непевних умовах руйнації попередніх традиційних інститутів зумовлює аналіз довіри в структурах нових суспільно-політичних очікувань в контексті переорієнтації ціннісно-нормативних засад завоювання влади та її утримання. Зокрема, Н. Макіавеллі ставить важливі для вибудови відносин довіри питання непевності мотивів та зростання пріоритетів егоїстичності і матеріального інтересу в мінливих економічних та політичних умовах, вводить розрізнення чеснот публічного та приватного життя, увиразнюючи проблематику суспільної довіри в термінах авторитету лідера, легітимації сильної влади та міри свободи, джерел громадянської порядності, передумов надійності та соціального порядку, співвідношення цілей та засобів, а також значення законності в державі. Зважаючи на суперечливі контексти оцінки інтелектуальної спадщини Н. Макіавеллі, зазначимо, що в його роздумах простежено ідеї економічного, правового та соціокультурного підґрунтя зародження громадянського суспільства, зокрема, йдеться про те, що бажаною є така держава, де закони такі ж потужні, як і люди, де можливо безпечно користуватись власним майном та компанією друзів, а не та, де будь-коли людина може позбавитися своїх статків та де друзі з остраху за власний добробут зраджують, коли вони більш за все потрібні [8, с. 198].

Зміщення акцентів у проблемі довіри з етичної компоненти на соціально-інтегративну відбувається в теоріях суспільного договору, представлених Т. Гоббсом, Дж. Локком, Ж.-Ж. Руссо та ін. Довіру розглядають в контексті джерел соціальності, підстав взаємодії, свободи та справедливості, що досягається шляхом взаємного самообмеження, закріпленого в угоді, дієвим підґрунтям якої є саме довіра, базована на взаємовизнанні та нормативних зобов'язаннях. Довіра в концепції Т. Гоббса відіграє ключову роль, оскільки саме на ідеях взаємності та добровільного дотримання слова можливе ефективне функціонування суспільного договору, коли відбувається перехід від стану агресивної взаємної недовіри як «війни всіх проти всіх» до суспільства. Відтак дискурс довіри доповнюється питаннями легітимізації соціального контролю, проблематизуючи низку підходів до пошуку шляхів забезпечення регулятивної дії та ініціації кооперативних стратегій. Згідно з Т. Гоббсом, вірити в людину чи довіряти їй означає одне й те саме, відносини довіри перш за все обумовлені питаннями якостей людини, що визначають її правдивість та можливості покладання на неї; віра ж до того, що сказано, заснована на думці щодо істинності висловлюваного, що може бути обґрунтовано як раціональною аргументацією, так і некритичним зверненням до зовнішніх авторитетів [4, с. 109-110].

У працях Дж. Лока розглядаються політико-правові аспекти значущості публічної довіри в демократичному процесі, в тому числі в контексті захисту природних прав людини як вільного вибору народу щодо передачі повноважень на управління державою, а також обґрунтовуються ідеї розподілу влади заради процедурних можливостей громадського контролю та виправдання виявленої довіри, яка по суті стає основою самозбереження суспільства. Законодавча влада являє собою лише довірену владу, яка повинна діяти заради визначених цілей, і тому повсякчас народ володіє верховною владою усувати та замінити законодавчий орган, «коли народ бачить, що законодавча влада діє всупереч виявленій довірі», адже «вся влада, передана з довірою для якоїсь мети, обмежується цією метою» [7, с. 207]. В цілому довіра в аспекті ціннісної основи узгодження спільного блага з

індивідуалістичними інтересами в концепції Дж. Лока постає основою громадянської згуртованості та порозуміння, що згодом отримає концептуалізоване вираження в теоріях соціального капіталу та громадянської активності, актуалізуючи також дієвість продуктивної довіри як громадянського механізму контролю над якістю здійснення влади.

В контексті пошуку підстав узгоджувальних взаємодій вартують уваги також роздуми Д. Г'юма щодо закладених у людській природі амбівалентних моральних інтуїцій довіри, зважаючи на аргументацію пріоритету пристрастей над розумом у вольових рішеннях та існування поряд з егоїстичним альтруїстичного інтересу, базованого на почутті спільності та симпатії, які володіють здатністю зараження. Джерела широкої соціальної довіри в аспекті інтенцій піклування та дотримання зобов'язань мислитель вбачає в родинному колі, виявляючи також небезпеки некритичної безумовної довіри в повсякденній свідомості [5, с. 38-39], по суті закладаючи основи проблематизації філософії довіри та філософії підозри. Загалом обгрунтована, перевірена досвідом довіра у фокусі поглядів Д. Г'юма постає суспільною домінантою людського буття в аспекті розширення чуттєвого радіусу турботи та усвідомлення взаємозалежності, що зміцнює соціальні взаємини шляхом посилення відповідальності та органічного утвердження справедливості, одночас значно проблематизуючи питання прозорості та передбачуваності намірів у корисливій спрямованості соціальних взаємодій.

Ідеї складності узгодження різноманітних інтересів в контексті співвідношення раціонального та чуттєвого, публічного та приватного, егоїстичного та альтруїстичного, зовнішнього інтересу корисливості та внутрішнього чуття людяності розвиває в окресленні етичного ракурсу соціальності А. Фергюсон, який продовжує лінію вибудови суспільності на основі чуттєвості та зацікавленої взаємодії, що випрацьовується у соціальних практиках взаємовизнання та закріплюється у нормативних вимогах доброзичливості. Основою громадянського суспільства стають саме відносини довіри в сенсі саморегульованої актуалізації потреби в інших, установлення соціальних зв'язків на основі переваги публічних чеснот у співвідношенні з індивідуальними в цивілізаційних перспективах суспільного блага [14, р. 59].

Спроби визначити універсальні принципи соціального порядку та окреслення моральних джерел відносин довіри, що ґрунтуються на розумі, на взаємних домовленостях, в аспекті аналізу проблем свободи, самовизначення та самоздійснення, простежено в працях І. Канта та Г. Гегеля, завдяки яким проблематика довіри доповнюється контекстами абсолютних розумних критеріїв відповідальності, визнання, взаємності. У філософських пошуках І. Канта орієнтири основоположності моральних принципів довіри базуються на основі самого розуму, універсальність якого виходить за межі повсякденного досвіду та конкретних соціокультурних умов. Джерела нормативної орієнтації у здійсненні зобов'язань І. Кант вбачає у свободі самозаконодавства відповідно до універсального морального значення та морального вдосконалення автономного суб'єкта, який самовизначається у вимірах власної відповідальності [6]. Питання можливостей імперативу моральності, розглянутого в контексті моралістичних очікувань довіри як виконання взятих зобов'язань належним чином з урахуванням інтересів суб'єктів довіри, потрапляє у сферу негативного імперативу як категоричного імперативу заборони в сенсі вимоги неопортуністичності в довірі.

Вирішити проблему узгодження чисельних приватних інтересів, особистої свободи та конкуруючих цілей І. Кант пропонує, впровадивши формальні правила загального

схвалення відповідно до максими категоричного імперативу, вираженого в естетичних вимірах культури. Також слід акцентувати на принципах публічності та інтелектуальної свободи у формуванні активної політичної довіри, що уможливило дискурсивні практики з'ясування меж свободи та порозуміння щодо нормативних регулятивів соціального порядку, актуалізуючи конститутивні механізми громадянського суспільства.

У контексті діалектичної єдності індивідуальної свободи та всезагального блага, духу народу, іманентно розумної дійсності, розгортання логічності в концептах свободи та самосвідомості розвиває ідеї моральних належностей в обґрунтуванні теорії громадянського суспільства та правової держави Г.В.Ф. Гегель, звертаючи безпосередню увагу на проблему узгодження інтересів від чуття згуртованості до формування розумних правил впорядкованої взаємодії індивідуального та спільного інтересів. Зважаючи на співвідношення довіри до себе, до інших та до світу, довіра потребує аналізу в термінах взаємності та єдності: «Впевненість у собі того, кому я довіряю, є для мене й моєю впевненістю в собі; я визнаю в ньому моє буття-для-мене і знаю, що й він визнає його, і воно є для нього і метою, й сутністю» [3, с. 377]. Довіра є відношенням універсального зв'язку взаємозалежності, що звертається до глибинних засад людської взаємодії, окреслюючи формати нормативної поведінки взаємовизнання та керівних принципів звичаєвої особистості в соціокультурних контекстах громади.

На відміну від класичних підходів до раціонального осягнення сутності та джерел узгодженої соціальної взаємодії, що уможливило обґрунтування філософії довіри, в неklasичних філософських інтерпретаціях соціальності зміщується ракурс аналізу онтологічних та епістемологічних підстав довіри, що П. Рікер означає школою підозри, проблематизуючи підстави достовірності істини та очевидності досвіду у конструюванні інтерсуб'єктивного простору взаємодій [9]. Відтак постають питання достовірності людського досвіду та можливостей його смислового осягнення, логічних основ довіри до суб'єкта та об'єкта пізнання, формуючи контури «філософії підозри», до якої передусім відносять ніцшеанство, марксизм та фрейдизм, що демонструють контрверсивність настанов довіри та підозри у горизонтах інтерпретацій. Актуалізуються питання, з одного боку, онтологічного ракурсу детермінант рефлексії та існування, антагонізму та взаємодії; з іншого боку, – гносеологічних аспектів помилковості та упередженості свідомості, ілюзій самосвідомості тощо.

Підозра та брехня, трактовані як базові основи соціального буття, стають онтологічними засадами філософії підозри, що визначає оптику аналізу у термінах ілюзорності буття, прихованості справжніх намірів, недоступності «вхоплення» дійсних підстав людського буття, його остаточної «незрозумілості». Гносеологічний модус «герменевтики підозри» та «герменевтики довіри» фокусується навколо питань спроможності пізнання достовірності Іншого як іншого суб'єкта, іншого буття, іншої культури тощо. Ключовим постає питання підстав надійності та умов передбачуваності і пізнаваності Іншого, зумовлюючи стратегії відкритості/закритості, оптимістичності/песимістичності, обережності/ризиковості у соціальних взаємодіях. Подальші ракурси аналізу проблематики довіри звернені до різноманітних аспектів кризи довіри в сучасному світі, що розглядається як сутнісна причина сучасної духовної кризи в цілому. В ракурсі «філософії підозри» розгортається генеалогічний постмодерний аналіз соціальної реальності у працях М. Фуко, Р. Барта,

Ж. Бодрійяра, Ж. Дерріди, спрямовуючи дослідницький фокус на викриття суперечливості внутрішніх конститутивних зв'язків та відносин. Відтак термінологічний ракурс генеалогії довіри фіксує не лише дослідження історичних її витоків, а й виявляє «антиномії довіри», явні та приховані чинники соціальної діяльності, критичне смислове розкриття амбівалентних проявів та здібностей довіри, що увиразнює різні підстави вибудови відносин довіри, механізми їх підтримки в тривалій перспективі, а також означає маркери вразливості довіри та її небезпек в сучасному глобалізованому світі, звертаючи увагу також на співвідношення раціональних та ірраціональних чинників довірчих взаємин.

Підсумовуючи зазначимо, що проблема довіри загострюється та набуває нового вигляду відповідно до ускладнення соціуму, коли збільшується ризик, посилюється рольова диференціація та поглиблюється соціальне розшарування. Генеалогія довіри виявляє щонайменш дві світоглядно-методологічні позиції: *позитивно-ідеалістична*, що передбачає аналіз довіри як ключової моральної цінності та дієвого чинника благоорієнтованої дії, що по суті виявляє авансований принцип наділення інших довіропродуктивними чеснотами та увиразнює альтруїстичний інтерес; *обережно-реалістична*, яка враховує амбівалентність довіри, її вразливість та різноманітні небезпеки, демонструючи захисний принцип критичного обмеження непевних взаємодій та загострює фокус егоїстичного інтересу. Маючи соціальну природу та стосуючись безпосередньо зобов'язувальних інтенцій у різнорівневих та різноспрямованих взаємодіях, в цілому феномен довіри постає продуктом моральної свідомості, що відображає міру адекватності взаємних зобов'язань, очікувань та інтересів, прості та вразливі джерела яких визначаються етосом піклування та залежності. Маркерами вразливості довіри постає принципова непередбачуваність намірів, а також відкритість до некерованих впливів та можливість зловживання інтересами суб'єктів довіри, окреслюючи фідуціарний вимір соціальних взаємодій у принциповій невизначеності поведінкових альтернатив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аквинский Ф. Сумма теологии. Часть II-I. Вопросы 1-48 / Фома Аквинский; [пер. с лат. С.И. Еремеева]. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2006. – 576 с.
2. Арістотель. Нікомахова етика / Арістотель; [пер. з гр. В. Ставнюк]. - К.: Аквілон-Плюс, 2002. – 480 с.
3. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу / Г.В.Ф. Гегель; [пер. з нім. П. Тарашук]. – К.: Вид-во. Соломії Павличко «Основи», 2004. – 548 с.
4. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної / Г.Томас; [пер. з англ. Р. Димерця]. – К.: Дух і Літера, 2000. – 606 с.
5. Г'юм Д. Трактат про людську природу / Девід Г'юм; [пер. з англ. П. Насади]. – К.: Всесвіт, 2003. – 552 с.
6. Кант І. Критика практичного розуму / Імануїл Кант; [пер. з нім., прим. та післямова І. Бурковського]. – К.: Юніверс, 2004. – 240 с.
7. Лок Дж. Два трактати про врядування / Джон Лок; [пер. з англ. О. Терех, Р. Димерець]. – К.: Основи, 2001. – 265 с.
8. Мак'явеллі Н. Флорентійські хроніки. Державець / Н. Мак'явеллі; [пер. з італ. А. Перепада]. - Київ: Основи, 1998. - 492 с.

9. Рикер П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике / Поль Рикер; [пер. с фр. И.С. Вдовиной]. – М.: Канон-Пресс, 2002. – 624 с.
10. Селигмен А. Проблема доверия / Адам Селигмен; [пер. с англ. И. И. Мюрберг]. – М.: Идея-Пресс, 2002. – 256 с.
11. Юм Д. Исследование о человеческом познании / Д. Юм. Сочинения в 2 т. Т.2 ; [пер. с англ. С. Церетели]. – М.: Мысль, 1996. - С. 3-145.
12. Хоскинг Дж. Почему нам нужна история доверия / Джеффри Хоскинг [пер. с англ. К. Челлини] // Вестник Европы. – 2002. – №. 7-8.
13. Baier A.C. Reflections on How We Live / Annette C. Baier. – Oxford: University Press, 2009. – 288 p.
14. Ferguson A. An Essay on the History of Civil Society / Adam Ferguson. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 283 p.

GENEALOGY OF THE PHENOMENON OF TRUST: HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL EXCURSION

Oksana Kozhemiakina

*Cherkasy State Technological University
Shevchenko blvd., 460, Cherkassy, 18006, Ukraine
oksniko@ukr.net*

The article deals with the conceptual analysis of historical and philosophical sources of the formation of the philosophy of trust, drawing attention to the contradictory nature of the ontological, epistemological and axiological contexts of the relationship of trust in social interaction. It is noted that even though the concept of trust is being examined in terms of the context of the formation and evolution of ideas of social morality, civil society and the rule of law, in general there is a rather weak conceptualization of trust in the history of philosophical thought. The need to identify the “grounds” of trust led to the use of the value-genealogical approach, which allowed to determine the historical basis of the significant determinants of the classical theories of philosophy of trust and to identify the forms of its implementation in the context of the problems of the formation of civil society.

Key words: trust, faith, suspicion, authority, freedom, moral affiliation, civil society, imperative.